

БАНК ЯК СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА

Домінуюче місце серед суб'єктів господарського права належить такому суб'єктові, як банк. За своєю діяльністю сучасні банки глибоко проникають в усі сфери економіки, що активно впливають на економічні та соціальні процеси.

Так, у процесі господарської діяльності суб'єкти господарського права вступають між собою в певні господарські відносини, що складаються між державою, яка здійснює управління економікою, органами виконавчої державної влади – міністерствами, відомствами, державними комітетами та між підприємствами і підприємцями [1, с. 9].

Законодавче визначення банку міститься у Законі України «Про банки та банківську діяльність», згідно з яким «банк – юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має виключне право надавати банківські послуги, відомості про яку внесені до Державного реєстру банків» [2].

На думку, І. А. Безклубова «банк – це юридична особа, що з моменту запису до Державного реєстру банків набуває цивільної правоздатності та дієздатності й має право надавати окремі фінансові послуги, за умови отримання ліцензії НБУ, здійснювати в сукупності операції щодо залучення грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщення залучених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриття й ведення банківських рахунків фізичних та юридичних осіб» [3, с. 71]. Ознака, що містяться у цьому визначенні характеризують банк як суб'єкт, що може здійснювати підприємницьку діяльність, за умови спеціального дозволу.

Банки є юридичними особами, як будь-яка юридична особа банки мають свої ознаки. У літературних джерелах ознаки суб'єкта зводяться до наступних:

- володіння майном на правах власності або на правах повного господарського відання, наявність статутного фонду, який відображається на самостійному балансі банку;

- наявність усіх прав юридичної особи: організаційна єдність, участь у господарських відносинах, самостійна відповідальність, фірмове найменування, а також обов'язкове зазначення в статуті банку, що банк є юридичною особою;

- наділеність спеціальною правоздатністю, яка означає, що банк діє на основі свого статуту і здійснює банківську діяльність на підставі ліцензій, які надаються Національним банком України;

– діяльність банків ґрунтується на економічній самостійності. Відповідно до ст. 5 Закону України «Про банки і банківську діяльність»[2], які мають право самостійно володіти, користуватися та розпоряджатися майном, що перебуває у їхній власності;

– банки здійснюють підприємницьку діяльність з метою одержання прибутку: пропонують на договірних умовах кредитно-розрахункове, касове та інше банківське обслуговування підприємств, установ, організацій і громадян виконанням банківських операцій і наданням різних банківських послуг. За надання послуг клієнти сплачують винагороду, за рахунок якої утворюється прибуток банку;

– банки виступають суб'єктами ринкової економіки, діють одночасно на механізмах саморегуляції і самоуправління, використовують ринкові категорії – прибутковість, ризик, ліквідність. Як важливий сектор економіки, банки забезпечують народне господарство додатковими грошовими ресурсами. Діяльність банків не обмежується акумуляцією і розміщенням коштів підприємств, організацій і населення. Вони сприяють накопиченню капіталу, не лише активно втручаючись в усі сфери господарського життя, а й безпосередньо беручи участь у функціонуванні капіталу або здійснюючи контроль над ним. Завдяки банкам діє механізм розподілу і перерозподілу капіталу за сферами й галузями виробництва, який значною мірою забезпечує розвиток народного господарства залежно від об'єктивних потреб виробництва;

– високий рівень регулювання діяльності банків з боку НБУ, адже банки дотримуються вимог НБУ щодо формування та використання резервів для відшкодування можливих втрат [4, с. 155].

Отже, банк як суб'єкт господарського права має як загальні ознаки, притаманні іншим суб'єктам господарювання, так і специфічні, що властиві лише йому. Саме врахування специфічних ознак комерційних банків має бути основою ефективного правового регулювання їх діяльності, що у свою чергу створить сприятливе правове поле для розвитку банківського сектору в Україні.

Література

1. Господарське право: Навчальний посібник / Жук Л. А., Жук І. Л., Неживець О. М. – К. : Кондор, 2003. – 400 с.
2. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 5–6. – Ст.30.
3. Безклубий І. А. Банк як суб'єкт цивільного права / І. А. Безклубий // Часопис Київського університету права. – 2004. – № 4. – С. 70–77.
4. Гелич А. О. Особливості господарських відносин за участю комерційних банків / А. О. Гелич // Часопис Київського університету права. – 2013. – № 2. – С. 154–159.